

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Α΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:

Ξενοφώντας, «Ελληνικά», Β 1. 25 - 26

Τίτλος:

«Ποιος ήταν ο Αλκιβιάδης;»

Συγγραφή: ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΜΑΝΤΖΩΡΟΥ

Εφαρμογή: ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σεναρία και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ποιος ήταν ο Αλκιβιάδης;

Εφαρμογή σεναρίου

Βασίλης Συμεωνίδης

Δημιουργός

Βασιλική Μαντζώρου

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Τάξη

Α΄ Λυκείου

Χρονολογία

Από 15-10-2014 έως 22-10-2014

Διδακτική/Θεματική Ενότητα

Ξενοφώντος, «Ελληνικά», Β 1. 25 - 26

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία [Λύκειο]

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση)

Ιστορία

Νεοελληνική Γλώσσα

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Πληροφορική

III. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης

Ερευνητικές εργασίες – Project

Πολιτιστικά προγράμματα

Προγράμματα για την ενίσχυση της φιλαναγνωσίας στο σχολείο

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: ψηφιακό διαδικτυακό περιβάλλον μαθήματος.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Προκειμένου να υλοποιηθεί το παρόν σενάριο, απαιτείται η συστηματική εξοικείωση του εκπαιδευτικού αλλά κυρίως των μαθητών με τις *ομαδοσυνεργατικές μεθόδους διδασκαλίας* αρχικά και κατόπιν με τη χρήση και την αξιοποίηση βασικών εργαλείων των ΤΠΕ (επεξεργαστής κειμένου, λογισμικό παρουσιάσεων, τεχνικές αναζήτησης στο διαδίκτυο), και η ύπαρξη κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής (σχολικό εργαστήριο Η/Υ, φορητός Η/Υ, βιντεοπροβολέας, πρόσβαση στο διαδίκτυο). Επίσης, κρίνεται απαραίτητη η καλή γνώση της αγγλικής γλώσσας τουλάχιστον από δύο μέλη των ομάδων, καθώς είναι αναγκαία η πρόσβαση σε ξενόγλωσσους πόρους. Απαραίτητη είναι και η εξοικείωση με τη χρήση ενός λογισμικού κατασκευής κόμικς ([ComicStripCreator](#)) και η γνώση της χρήσης του λογισμικού [Google Earth](#).

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Βασιλική Μαντζώρου: «Ποιος ήταν ο Αλκιβιάδης;» Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Α΄ Λυκείου, 2014.

Το σενάριο αντλεί

-

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ενώ οι μαθητές διδάσκονται τις κινήσεις του Λυσάνδρου και των Αθηναίων στον Ελλήσποντο, ξαφνικά εμφανίζεται ο Αλκιβιάδης για να βοηθήσει τους Αθηναίους. Ποιος, όμως, ήταν πραγματικά ο Αλκιβιάδης; Ποια ήταν η σχέση του με τα ιστορούμενα γεγονότα; Πώς βρέθηκε στη Σηστό; Γιατί θέλησε να συμβουλευτεί τους Αθηναίους; Το παρόν σενάριο επιχειρεί να φωτίσει τη δραστηριότητα και τα ψυχοκίνητρα του αθηναίου πολιτικού και να δώσει μια όσο το δυνατόν ολοκληρωμένη εικόνα της προσωπικότητάς του στους μαθητές. Παράλληλα, αποσκοπεί στο να αποκαταστήσει την αποσπασματικότητα και ενδεχομένως τη μονομέρεια των γνώσεων που προσφέρονται για το ιστορικό πρόσωπο, φέρνοντας σε επαφή τους μαθητές με πρωτογενείς πηγές.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών στην Α΄ Λυκείου επιδιώκει πλέον τη διεύρυνση και την εμβάθυνση των γνώσεων που οι μαθητές έχουν αποκομίσει για τον αρχαίο ελληνικό λόγο, αφού η βαθμιαία εξοικείωσή τους με αυτόν και η σταδιακή κατάκτησή του έχει προηγηθεί στις τάξεις του γυμνασίου. Στην πράξη, όμως, υπάρχουν πολλές αντικειμενικές δυσκολίες που αντιστρατεύονται την επίτευξη του παραπάνω στόχου. Ως σημαντικότερη από αυτές θα σημειώσουμε την αποσπασματικότητα των γνώσεων και την υπερπληθώρα της ύλης που πρέπει να καλυφθεί και που σπανίως ολοκληρώνεται κατά τη διαδοχή των τάξεων ή, αν αυτό

γίνει, δεν υπάρχει η δυνατότητα εμπέδωσής της. Έτσι, η πλειοψηφία των μαθητών φτάνει στην Α΄ Λυκείου με σημαντικά ελλείμματα. Παράλληλα, οι μαθητές έρχονται για πρώτη φορά σε επαφή με ενιαίο κείμενο, του οποίου η σχέση με τα ιστορικά γεγονότα που πραγματεύεται είναι εξαιρετικά ισχυρή. Για να κατανοηθεί, λοιπόν, το κείμενο είναι απαραίτητη η γνώση του πλαισίου. Ένας άλλος παράγοντας που χρειάζεται να εξετασθεί είναι αυτός του κειμενικού είδους: πρόκειται για ιστοριογραφικό κείμενο και, κατά συνέπεια, οι μαθητές χρειάζεται να μυηθούν στο να γνωρίζουν τους κώδικές του. Τα δρώντα πρόσωπα για παράδειγμα, η χωροχρονική τοποθέτηση και αλληλουχία των γεγονότων, οι αιτιώδεις σχέσεις αλλά και ο ίδιος ο ιστοριογράφος, οι ικανότητές του στην παρουσίαση των συμβάντων, η εστίαση και άλλα διαμορφώνουν ένα πλέγμα αλληλεξαρτήσεων, με το οποίο έρχεται αντιμέτωπος ο μαθητής στην προσπάθειά του να προσπελάσει το κείμενο που σε πολλά σημεία παραμένει για τον ίδιο σκοτεινό από γλωσσική άποψη.

Στις οδηγίες ([Γ2/115369/28-9-2012](#) εγκύκλιος του Υπουργείου Παιδείας) για τη διδασκαλία και την αξιολόγηση των Αρχαίων Ελληνικών στην Α΄ Γενικού Λυκείου γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στη μετάφραση, η οποία παραμένει χρήσιμο εργαλείο για την κατανόηση του κειμένου, ενώ η ανάπτυξη της μεταφραστικής ικανότητας των μαθητών είναι ένας από τους διδακτικούς στόχους του μαθήματος. Η μετάφραση είναι ένα εργαλείο που σε συνεργασία με άλλα βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν το αρχαίο κείμενο, ενώ τονίζεται ότι η μετάφραση δε θα πρέπει να είναι μοναδική, στατική και παγιωμένη.

Ταυτόχρονα, προκρίνεται για την πληρέστερη κατανόηση του κειμένου η διαθεματική αλλά και η διακειμενική προσέγγισή του. Η διαθεματική προσέγγιση προσφέρεται για συγκρίσεις και μπορεί να συμβάλει σε μια σφαιρικότερη κατανόηση του συστήματος των ιδεών, των αξιών και των αντιλήψεων του αρχαίου κόσμου συγκριτικά με τον σύγχρονο πολιτισμό. Η συνανάγνωση και άλλων κειμένων της ίδιας ή άλλων περιόδων και κυρίως αποσπασμάτων από σύγχρονα έργα μάς βοηθά να αναδείξουμε τη δύναμη του κειμένου που προσεγγίζουμε (Τσάφος, 2004).

Ένας τρίτος πυλώνας όπου στηρίζεται η παρούσα διδακτική πρόταση είναι το ότι πρόκειται για ιστορικό κείμενο και η ιστορία μπορεί να βοηθήσει πολλαπλά τους μαθητές. Σύμφωνα με την άποψη της Macmillan «είναι περισσότερο σώφρον να αντιμετωπίζουμε την ιστορία όχι ως σωρό νεκρών φύλλων ή συλλογή σκονισμένων έργων τέχνης, αλλά ως μικρή λίμνη, μερικές φορές ευεργετική, συχνά θειούχο, που, χωμένη κάτω από το παρόν, διαμορφώνει σιωπηλά τους θεσμούς μας, τον τρόπο που σκεπτόμαστε, το τι μας αρέσει και τι δεν μας αρέσει.» (Macmillan, 2012).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Αναμένεται οι μαθητές/ μαθήτριες:

- Να αντιληφθούν τον ρόλο των προσωπικοτήτων και της δράσης τους στη διαμόρφωση του ιστορικού γίνεσθαι.
- Να συνειδητοποιήσουν τα όρια της ανθρώπινης φιλοδοξίας.
- Να ασκηθούν στον κριτικό αναστοχασμό σχετικά με θέματα ατομικής και συλλογικής ταυτότητας, ώστε να οδηγηθούν σε καλύτερο προσανατολισμό στο περιβάλλον.
- Να κατανοήσουν ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά είναι πολυδιάστατη και ερμηνεύεται με ποικίλους τρόπους.
- Να αντλούν από τον αρχαίο πνευματικό πολιτισμό ερεθίσματα για την κριτική αντιπαράθεση με τις σύγχρονες συνθήκες.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Αναμένεται οι μαθητές/ μαθήτριες:

- Να ανασυνθέσουν τα στοιχεία της προσωπικότητας του Αλκιβιάδη, στηριγμένοι σε αρχαιοελληνικά κείμενα και να κατανοήσουν τα όρια ιστορίας και μυθιστορίας.
- Να ασκηθούν στη μεταφραστική προσέγγιση του αρχαιοελληνικού κειμένου, χρησιμοποιώντας παράλληλα ηλεκτρονικά λεξικά.

- Να κατανοήσουν τα δομικά χαρακτηριστικά του αρχαίου ελληνικού λόγου και να εμπεδώσουν τα βασικά χαρακτηριστικά της μορφολογίας, της σύνταξης και του λεξιλογίου της αρχαίας ελληνικής.
- Να αντιμετωπίζουν τα αρχαία ελληνικά ως σύστημα που χαρακτηρίζεται από νομοτέλεια, οργάνωση, οικονομία.
- Να διαπιστώσουν και να απολαύσουν μερικές εμφανείς αφηγηματικές αρετές του Ξενοφώντα, την καθαρότητα και τη ζωηρότητα της περιγραφής, την επιλογή της χαρακτηριστικής λεπτομέρειας, τη διήγηση εντυπωσιακών σκηνών και εικόνων που μαρτυρούν την ικανότητα έμπειρου «ανταποκριτή» της εποχής.
- Να ασκηθούν στην αναγνώριση και στην ανάλυση των μετοχών.
- Να μελετήσουν και να ασκηθούν στη λειτουργία του πλαγίου λόγου.

Γραμματισμοί

Αναμένεται οι μαθητές/ μαθήτριες:

- Να αξιοποιούν τις ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες.
- Να ασκηθούν στον διάλογο, στη σύγκριση κειμένων, την κριτική αποτίμησή τους και την εξαγωγή προσωπικών συμπερασμάτων, αλλά και στην παραγωγή προφορικού ή γραπτού λόγου σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο.
- Να εξοικειωθούν με τα σώματα κειμένων και να ανιχνεύουν παραδείγματα μέσα από τα αυθεντικά συμφραζόμενα.
- Να εθισθούν σε διαδικασία ελέγχου των έντυπων και των ηλεκτρονικών πηγών πληροφόρησης.
- Να προσαρμόζουν τις συνήθειες χρήσεις των λογισμικών και των τεχνολογικών εργαλείων στα ζητούμενα των διδακτικών αντικειμένων.

Διδακτικές πρακτικές

Προκρίνεται η *ευρετική – ανακαλυπτική* μέθοδος κατασκευής της γνώσης, που θα υλοποιηθεί μέσω της *ομαδοσυνεργατικής μάθησης*.

Οι ομάδες ορίζουν τους ρόλους των μελών τους (χειριστής Η/Υ, συντονιστής κ.λπ.) και εργάζονται πάνω σε συγκεκριμένο υλικό (κείμενα, πηγές, εικόνες, διαγράμματα κ.λπ.) κρατώντας σημειώσεις, καταθέτοντας απορίες, απαντώντας σε ερωτήματα και γενικά συγκροτώντας σε ενιαίο περίπου σώμα το προϊόν της δουλειάς τους. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στη φάση αυτή είναι να παρακολουθεί την ομάδα, να ενθαρρύνει δίνοντας οδηγίες, να επιλύει απορίες, να διαχειρίζεται το χρόνο κ.λπ.

Οι ομάδες ανακοινώνουν τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν και προβαίνουν στη στοχαστική ερμηνεία τους, κάνοντας συνοψίσεις και αναζητώντας συνδέσεις, προεκτάσεις κ.λπ. Στόχος είναι να εμπλακούν προσωπικά σε κοινό προβληματισμό, να κινητοποιηθούν και να αναπτύξουν νοητικές διεργασίες, προκειμένου να δώσουν λύσεις στη διάρκεια συζήτησης με ολόκληρη την τάξη ή στη διάρκεια μιας διάλεξης. Οι μαθητές παράγουν ερωτήσεις, παραδείγματα ή απαντήσεις, καλούνται να επανεξετάσουν, να συνοψίσουν, να συζητήσουν, να υποβοηθήσουν ο ένας τον άλλον ή να δημιουργήσουν κάτι μαζί.

Στο [ψηφιακό περιβάλλον](#) για την εφαρμογή του σεναρίου, μετά το πρώτο διαφορετικό Φύλλο για κάθε ομάδα, οι ομάδες δούλεψαν με αφετηρία το ίδιο Φύλλο που ήταν κοινό. Τα Φύλλα Εργασίας αναδιατάχτηκαν σε πέντε (5). Εκτός από την δυνατότητα απαντήσεων/ σχολιασμού που προσφέρει το συγκεκριμένο ψηφιακό περιβάλλον, τους δόθηκε εναλλακτικά η ενσωματωμένη δυνατότητα σχολιασμού μέσω του κοινωνικού δικτύου Facebook και η επικοινωνία με χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή άλλων εναλλακτικών τρόπων, αν είχαν λογαριασμούς σε υπηρεσίες όπως το Dropbox.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το 2007 επανακυκλοφόρησε σε ελληνική μετάφραση το βιβλίο της διάσημης ελληνίστριας Jacqueline de Romilly «Αλκιβιάδης» με τον υπότιτλο «–Οι Κίνδυνοι της φιλοδοξίας». Πρόκειται στην ουσία για μια μονογραφία στηριγμένη σε

αρχαιοελληνικά κείμενα που αντιμετωπίζονται ως πηγές και παρατίθενται. Στο οπισθόφυλλο αυτού του βιβλίου διαβάζουμε: «Η συγγραφική δύναμη της Γαλλίδας ακαδημαϊκού παρασύρει τον αναγνώστη καθώς μεταδίδει το πάθος και το δέος της μπροστά στη μεγάλη και τραγική κατ' αυτήν, μορφή του Αλκιβιάδη. Όλη η ζωή του είναι μια αδιάκοπη περιπέτεια, με απίθανες ενέργειες, χαοτικές εναλλαγές δόξας και αμαύρωσης, θάρρους και φαυλότητας, που την κάνουν σχεδόν μυθική. Αυτός ο ωραίος και τολμηρός νέος, με κηδεμόνα τον Περικλή και δάσκαλο τον Σωκράτη, βρέθηκε στο επίκεντρο της Αθηναϊκής ζωής στα χρόνια του Πελοποννησιακού Πολέμου. Γοήτευε με τα χαρίσματα, τις θρασύτητες και τα σκάνδαλά του. Όλοι τον θαύμαζαν και του συγχωρούσαν τα πάντα. Ήταν όμως φιλόδοξος χωρίς ηθικούς ενδοιασμούς. Και αυτό υπήρξε το καταλυτικό στοιχείο. Προκάλεσε εχθρότητες που απέβησαν ολέθριες για όλους. Οι μεταπτώσεις του από τα ύψη στα βάθη παίρνουν διαστάσεις προσωπικής και ομαδικής τραγωδίας και καθιστούν τον Αλκιβιάδη μοιραίο άνθρωπο για την τύχη της Αθήνας και των συγχρόνων του.» (Jacqueline de Romilly, 2007). Έχοντας υπόψη όσα η συγγραφέας γράφει στα δώδεκα κεφάλαια του βιβλίου, που θα τολμούσαμε να πούμε ότι έχουν χαρακτήρα μυθιστορηματικό, αλλά και την έλξη που ασκεί στους μαθητές ο πολυτάραχος βίος των αρχαίων προσωπικοτήτων, σχεδιάσαμε το σενάριο αυτό. Επιπλέον, επιδιώκεται να δοθεί στους μαθητές πληρέστερη εικόνα για να σχηματίσουν την άποψη τους για τον Αλκιβιάδη, παρακολουθώντας την πορεία του σε όλα τα στάδια της ζωής του και συγκρίνοντας τις συμπεριφορές του με άλλους πολιτικούς του αρχαίου κόσμου.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Οι στόχοι του σεναρίου συνδέονται με τους σκοπούς διδασκαλίας σύμφωνα με το [Αναλυτικό Πρόγραμμα](#) που είναι μεταξύ άλλων να μετατεθεί το κέντρο βάρους της διδασκαλίας από την παροχή γνώσεων στην ενεργητική – κριτική μάθηση, από την παθητική απομνημόνευση γνώσεων στην ανάπτυξη ικανοτήτων για αποτελεσματική διαχείριση της γνώσης. Ακόμη, σύμφωνα με το *μοντέλο γραμματισμού* που ακολουθείται, ενθαρρύνονται η συνεξέταση σημείων της αε με τη νε γλώσσα, η

δημιουργική σύνδεση αρχαίου και σύγχρονου κόσμου, η μελέτη της ανθρώπινης εμπειρίας και η πολύπλευρη ευαισθητοποίηση του μαθητή ως προς το γνωστικό αντικείμενο, ενώ ταυτόχρονα αναπτύσσονται δεξιότητες για την αναζήτηση πληροφοριών, την κριτική επεξεργασία και συνθετική παρουσίαση των δεδομένων που συλλέγονται και την πραγμάτευση ενός θέματος από διαφορετικές οπτικές γωνίες.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Η εισαγωγή των ΤΠΕ στο μάθημα θα συμβάλλει θετικά, ώστε να κεντρίσει το ενδιαφέρον των μαθητών και θα τους εμπλέξει δημιουργικά σε δραστηριότητες διερευνητικού τύπου. Η εξοικείωσή τους με διερευνητικές διαδικασίες προσέγγισης της γνώσης εθίζει στη μέθοδο της συγκέντρωσης, της ανάλυσης και της σύνθεσης των πληροφοριών, ενώ απώτερος στόχος είναι να «διαβάσουν» κριτικά την πληροφορία. Έτσι, η διδασκαλία και το σχολείο κατ' επέκταση θα συντελέσει στη δημιουργία κριτικών υποκειμένων που θα διαθέτουν την υποδομή, ώστε να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της εποχής .

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι (Α Λυκείου):

[Βιβλίο 2. Κεφάλαιο 1. §16-32](#)

[Ξενοφώντας, «Ελληνικά» Β 1. 25-26](#) [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα].

Συντακτικό Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου:

[Η κατηγορηματική μετοχή.](#)

Ψυχολογία Α΄ Λυκείου Επιλογής.

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

-Ξενοφών, «Απομνημονεύματα» 1.2.40-46 (απόσπασμα 108): [Μια στιχομυθία του νεαρού Αλκιβιάδη με τον νεαρό Περικλή.](#) Στο συλλογικό έργο των Στεφανόπουλου, Θ. Κ., Τσιτσιρίδη, Στ., Αντζουλή, Λ. & Γ. Κριτσέλη, *Ανθολογία Αρχαίας Ελληνικής*

Γραμματείας I-III. 2002. Αθήνα: ΟΕΔΒ, τ.2 [Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα – Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας].

Διόδωρος Σικελιώτης, [«Ιστορική Βιβλιοθήκη» 13.105](#). Στο *Diodorus Siculus. Diodorus of Sicily in Twelve Volumes*, vol. 4-8. 1989. Engl. translation C. H. Oldfather. Cambridge, MA.: Harvard University Press / London: William Heinemann Ltd. [Perseus Digital Library - Ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Περσέα].

«Μικρός Απόπλους» [Κείμενα σε ηλεκτρονική μορφή - Υπεύθ. Άγγ. Περδικούρης]:
-Θουκυδίδης, [«Ιστορίες», 6. 88. 3, 8. 45](#). Στο *Θουκυδίδου Ιστορίαι I–II*. ²1960 [¹1940, Οξφόρδη: Oxford University Press]. Μτφρ. Ε. Κ. Βενιζέλος. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας».

-Πλούταρχος, «Βίοι Παράλληλοι»: [Αλκιβιάδης](#), 2.1-4.2., 7.1-7.4, 9.1, 36.4-37.2, 38.1-39.5. Στο *Plutarch's Lives*. 1916. Engl. translation Bernadotte Perrin. Cambridge, MA: Harvard University Press / London: William Heinemann Ltd.

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

-Θουκυδίδης, «Ιστορίες», [2.65.1- 2.65.13](#), [6.15.1-6.15.4](#), [6.27.1-6.29.3](#). Στο *Thucydides Historiae I–II*. 1942. Ed. H. S. Jones & J. E. Powell. Oxford: Clarendon Press.

-Πλάτων, [«Συμπόσιον» 219d – 222b](#). Στο *Platonis opera I–V*. 1900–07. Ed. J. Burnet. Oxford: Clarendon Press.

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Βίντεο

Εκπαιδευτική Τηλεόραση: [Αλκιβιάδης: από την κορυφή στην άβυσσο](#) 2007 (διάρκειας: 31'13''), σκηνοθεσία – εκτέλεση παραγωγής: Πάνος Βιτωράκης, έρευνα – σενάριο: Γεώργιος Σκεπάρνης, μουσική επένδυση: Νέστωρ Κοψιδάς, αφήγηση:

Κατερίνα Λυπηρίδου, δ/ση παραγωγής: Δημήτρης Νανούρης [πηγή: Εκπαιδευτική Τηλεόραση - ΥΠΑΙΘ]

Ιστοσελίδες

[ComicStripCreator](#) [Ελεύθερο λογισμικό σχεδιασμού κινουμένων σχεδίων].

[Ελληνική Βικιπαίδεια](#) [Ελεύθερη Διαδικτυακή Εγκυκλοπαίδεια].

Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο: Κλασική Περίοδος. Πολιτική: [Αλκιβιάδης](#). [πηγή: Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού]

Ζενάκος, Α. [«Αλκιβιάδης περίπου 450-404 π.Χ. Ευφυής και ανήθικος»](#), [πηγή: εφημερίδα «Το Βήμα», 07/03/2004].

[GoogleDocs / Drive](#) [Συνεργατικά Έγγραφα Google]

[Google Earth](#) [Πρόγραμμα διαδικτυακής γραφικής απεικόνισης της Γης]

Μπελέζος, Δ. Σ. [Αλκιβιάδης: Η πολυκύμαντη ζωή ενός χαρισματικού και ανήθικου Αθηναίου](#), περ. «Στρατιωτική Ιστορία», τεύχος 108, Αύγουστος 2005 [πηγή: “Livedia” - Ελληνική Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια]

«Οδυσσέας», Πολιτιστική Πύλη του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού: Γλωσσάρι: [Αλκιβιάδης](#).

Perseus Digital Library [Ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Περσέα]: H. G. Liddell – R. Scott, 1940. [A Greek-English Lexicon](#) (revised and augmented throughout by Sir Henry Stuart Jones, with the assistance of Roderick McKenzie). Oxford: Clarendon Press.

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

- Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής Γλώσσας: [Πλάγιος λόγος επιθυμίας](#) και [Πλάγιος λόγος κρίσεως](#)

- [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#)

- [Επιτομή του Μεγάλου Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας των H.G. Liddell & R. Scott](#)

Σκαπέτη, Ε. Δ. [«Πελοποννησιακός πόλεμος – Η ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς – Τα αποτελέσματα του Πελοποννησιακού πολέμου»](#). [πηγή: περιοδικό «Στρατιωτική Επιθεώρηση», τεύχος 2/ Μάρτιος-Απρίλιος 2010].

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Αφόρμηση

Ως αφόρμηση χρησιμοποιούνται οι προηγούμενες γνώσεις των μαθητών σε σχέση με τον Αλκιβιάδη, των οποίων γίνεται διερεύνηση. Προβάλλεται στους μαθητές [τιμήμα από το βίντεο](#) της Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης: «Αλκιβιάδης: από την κορυφή στην άβυσσο» που αναφέρθηκε παραπάνω. Κατόπιν, ενημερώνονται οι μαθητές για τη διαδικασία και χωρίζονται σε ομάδες, μεικτές ως προς το φύλο και την επίδοση, ενώ η κατανομή των ρόλων μέσα σε αυτές γίνεται από τους ίδιους.

[Η πρώτη ώρα διδασκαλίας](#) πραγματοποιείται στο εργαστήριο υπολογιστών του σχολείου και κατά τη διάρκειά της οι μαθητές εργάζονται χωρισμένοι σε πέντε ομάδες ([1η](#), [2η](#), [3η](#), [4η](#) και [5η](#)). Στόχος της συνολικής δραστηριότητας είναι η συγγραφή ενός ολοκληρωμένου βιογραφικού σημειώματος του Αλκιβιάδη, όπου η πληροφορία που θα παρατίθεται θα αντλείται και από αρχαία κείμενα με την άσκηση των μαθητών στη μεταφραστική διαδικασία. Το βιογραφικό θα συνταχθεί συνεργατικά, αφού οι μαθητές θα αξιοποιήσουν την υπηρεσία GoogleDocs και κάθε μία ομάδα θα εστιάζει σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο και συγκεκριμένα ζητούμενα. Κάθε μία ομάδα θα ασχοληθεί και με συγκεκριμένο αρχαιοελληνικό κείμενο του οποίου τη μετάφραση θα προσεγγίσει μέσα από τις διατιθέμενες μεταφράσεις και με τη βοήθεια των λεξικών. Ενδεχομένως να υπάρξει πρόβλημα με την κατανομή του χρόνου για την πέμπτη ομάδα, η οποία αναλαμβάνει τη συρραφή των αποσπασμάτων των προηγούμενων και, κατά συνέπεια, θα πρέπει να αρχίσει όταν οι άλλοι έχουν τελειώσει.

[Στο 2^ο Φύλλο Εργασίας](#) (1 διδακτική ώρα), γίνεται εντοπισμός του τόπου και των κινήσεων των αντιπάλων, έτσι ώστε οι μαθητές να αποκτήσουν σαφή αντίληψη

του πού συμβαίνουν τα γεγονότα, αλλά και να εκτιμήσουν την αξία της συμβουλής του Αλκιβιάδη, όπως και τη στρατιωτική του ικανότητα.

Στο [3^ο Φύλλο Εργασίας](#) (2 διδακτικές ώρες), οι μαθητές ασχολούνται αμιγώς με το κείμενο, εκτελώντας δραστηριότητες που σχετίζονται με τα συντακτικά φαινόμενα του κειμένου (απόδοση μετοχών, μετατροπή του πλαγίου λόγου σε ευθύ), με σύγκριση παρεχόμενων πληροφοριών από διαφορετικούς αρχαίους Έλληνες συγγραφείς (Ξενοφώντας, Πλούταρχος, Διόδωρος Σικελιώτης) και με δραστηριότητες μίμησης ρόλων που έχουν ως στόχο την ενσυναίσθηση.

Στο [4^ο Φύλλο Εργασίας](#) (1 διδακτική ώρα) παρακολουθούν την πορεία του Αλκιβιάδη μετά τη Σηστό, συμπληρώνοντας το βιογραφικό του, τον συγκρίνουν με τον Περικλή, διερευνούν τον όρο «φιλοτιμία» -«φιλοδοξία» και, τέλος, αξιοποιώντας γνώσεις της Ψυχολογίας προσπαθούν να ερμηνεύσουν τη συμπεριφορά του Αλκιβιάδη.

Στο [5^ο Φύλλο](#), (1 διδακτική ώρα), αξιοποιώντας τα πορίσματα των μέχρι τώρα ερευνών τους τους αναθέτουμε να κατασκευάσουν ένα ηλεκτρονικό κόμικ με θέμα τον Αλκιβιάδη, προτείνοντας συγκεκριμένο λογισμικό, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν οποιοδήποτε άλλο ηλεκτρονικό μέσο.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

ΟΜΑΔΑ 1^Η

Τα παιδικά και εφηβικά χρόνια του Αλκιβιάδη – Πρόσωπα και γεγονότα που τον σημάδεψαν.

1. Να μελετήσετε το λήμμα της Βικιπαίδειας [για τον Αλκιβιάδη](#) και τους παρακάτω ιστότοπους:
 - «Οδυσσέας», Πολιτιστική Πύλη του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού: Γλωσσάρι: [Αλκιβιάδης](#).
 - [Αλκιβιάδης](#)
 - [Αλκιβιάδης περίπου 450-404 π.Χ. Ευφυής και ανήθικος](#)
 - [Αλκιβιάδης: Η πολυκύμαντη ζωή ενός χαρισματικού και ανήθικου Αθηναίου](#)
2. Δείτε στον ιστότοπο του Μικρού Απόπλου τον [«Αλκιβιάδη»](#) από τους «Βίους Παραλλήλους» του Πλουτάρχου. Να μελετήσετε τις παραγράφους 2.1 – 4.2, 7.1 – 7.4 και 9.1., και να προσπαθήσετε να τις μεταφράσετε σε αδρές γραμμές με τη βοήθεια της [Επιτομής του λεξικού Liddell & R. Scott](#).
3. Στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα θα βρείτε το απόσπασμα [219d – 222b](#) από το «Συμπόσιον» του Πλάτωνα. Εκεί ο Αλκιβιάδης μιλά για τις αρετές του Σωκράτη και τη μεταξύ τους αλληλεπίδραση. Να διαβάσετε τη μετάφραση του αποσπάσματος.
4. Τέλος, χρησιμοποιώντας όσα διαβάσατε, να γράψετε σε δύο παραγράφους συνολικής έκτασης 200-300 λέξεων βιογραφικό σημείωμα του Αλκιβιάδη. Θα αναφερθείτε στα παιδικά και εφηβικά του χρόνια και θα εστιάσετε σε πτυχές του χαρακτήρα του, όπως προκύπτουν από τα αρχαία κείμενα. Θα καταθέσετε το αποτέλεσμα της εργασίας σας για συνολική επεξεργασία στην υπηρεσία GoogleDocs.

ΟΜΑΔΑ 2^Η

Η ενασχόληση με την πολιτική

1. Να μελετήσετε το λήμμα της Βικιπαίδειας [για τον Αλκιβιάδη](#) και τους παρακάτω ιστότοπους:
 - «Οδυσσέας», Πολιτιστική Πύλη του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού: Γλωσσάρι: [Αλκιβιάδης](#).
 - [Αλκιβιάδης](#)
 - [Αλκιβιάδης περίπου 450-404 π.Χ. Ευφυής και ανήθικος](#)
 - [Αλκιβιάδης: Η πολυκύμαντη ζωή ενός χαρισματικού και ανήθικου Αθηναίου](#)
2. Στον ιστότοπο Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα να διαβάσετε έναν διάλογο του νεαρού Αλκιβιάδη με τον Περικλή από το έργο του Ξενοφώντα [«Απομνημονεύματα» 1.2.40-46](#).
3. Τέλος, χρησιμοποιώντας όσα διαβάσατε, να γράψετε σε δύο παραγράφους συνολικής έκτασης 200-300 λέξεων βιογραφικό σημείωμα του Αλκιβιάδη. Θα αναφερθείτε στην ενασχόληση του Αλκιβιάδη με την πολιτική. Θα καταθέσετε το αποτέλεσμα της εργασίας σας για συνολική επεξεργασία στην υπηρεσία GoogleDocs.

ΟΜΑΔΑ 3^Η

Η Σικελική εκστρατεία

1. Να μελετήσετε το λήμμα της Βικιπαίδειας [για τον Αλκιβιάδη](#) και τους παρακάτω ιστότοπους:
 - ο «Οδυσσέας», Πολιτιστική Πύλη του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού: Γλωσσάρι: [Αλκιβιάδης](#).
 - ο [Αλκιβιάδης](#)
 - ο [Αλκιβιάδης: Η πολυκύμαντη ζωή ενός χαρισματικού και ανήθικου Αθηναίου](#).
 - ο [Αλκιβιάδης περίπου 450-404 π.Χ. Ευφυής και ανήθικος](#).
2. Στον ιστότοπο της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα, από το έργο του Θουκυδίδη α) να μελετήσετε και τις παραγράφους [6.15.1-6.15.4](#), όπου ο ιστορικός αναφέρει πως ο Αλκιβιάδης έπεισε τους Αθηναίους να εκστρατεύσουν στη Σικελία, και β) τις παραγράφους [6.27.1-6.29.3](#), όπου αναφέρονται τα σχετικά με τη φερόμενη ανάμειξη του Αλκιβιάδη στην αποκοπή των Ερμών.
3. Τέλος, χρησιμοποιώντας όσα διαβάσατε, να γράψετε σε δύο παραγράφους συνολικής έκτασης 200-300 λέξεων βιογραφικό σημείωμα του Αλκιβιάδη, αναφερόμενοι στη συμμετοχή του στη Σικελική εκστρατεία. Θα καταθέσετε το αποτέλεσμα της εργασίας σας για συνολική επεξεργασία στην υπηρεσία GoogleDocs.

ΟΜΑΔΑ 4^Η

Ο Αλκιβιάδης απέναντι στην Αθήνα

1. Να μελετήσετε το λήμμα της Βικιπαίδειας [για τον Αλκιβιάδη](#) και τους παρακάτω ιστότοπους:
 - ο «Οδυσσέας», Πολιτιστική Πύλη του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού: Γλωσσάρι: [Αλκιβιάδης](#).
 - ο [Αλκιβιάδης](#)
 - ο [Αλκιβιάδης περίπου 450-404 π.Χ. Ευφυής και ανήθικος](#).
 - ο [Αλκιβιάδης: Η πολυκύμαντη ζωή ενός χαρισματικού και ανήθικου Αθηναίου](#).
2. Στον ιστότοπο του Μικρού Απόπλου να εντοπίσετε τη μετάφραση της «Ιστορίας» του Θουκυδίδη από τον Ελ. Βενιζέλο από την οποία να μελετήσετε τα αποσπάσματα α) [6. 88. 3](#), όπου ο Αλκιβιάδης παροτρύνει τους Σπαρτιάτες να στείλουν εκστρατευτικό σώμα στη Σικελία και β) [8. 45](#), όπου ο Αλκιβιάδης καταφεύγει στον Τισσαφέρνη.
3. Τέλος, χρησιμοποιώντας όσα διαβάσατε, να γράψετε σε δύο παραγράφους συνολικής έκτασης 200-300 λέξεων βιογραφικό σημείωμα του Αλκιβιάδη, αναφερόμενοι στη δράση του Αλκιβιάδη. Θα καταθέσετε το αποτέλεσμα της εργασίας σας για συνολική επεξεργασία στην υπηρεσία GoogleDocs.

ΟΜΑΔΑ 5^Η

1. Να μελετήσετε το λήμμα της Βικιπαίδειας [για τον Αλκιβιάδη](#) και τους παρακάτω ιστότοπους:
 - ο «Οδυσσέας», Πολιτιστική Πύλη του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού: Γλωσσάρι: [Αλκιβιάδης](#).
 - ο [Αλκιβιάδης](#)
 - ο [Αλκιβιάδης περίπου 450-404 π.Χ. Ευφυής και ανήθικος](#)
 - ο [Αλκιβιάδης: Η πολυκύμαντη ζωή ενός χαρισματικού και ανήθικου Αθηναίου](#)
2. Αφού μελετήσετε τους παραπάνω ιστοτόπους, θα αναλάβετε τη «συρραφή» των αποσπασμάτων που συντάζανε οι υπόλοιπες ομάδες, ώστε να προκύψει μια ενιαία βιογραφία του Αλκιβιάδη, για να αναρτηθεί στο ιστολόγιο του μαθήματος. Θα επιλέξετε εικόνες από το διαδίκτυο για να την εμπλουτίσετε.
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΟΜΑΔΕΣ: Τα βιογραφικά στοιχεία που θα παραθέσετε θα υποστηρίζονται από αναφορές στα αρχαία κείμενα που διαβάσατε.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2 – Κοινό Φύλλο Εργασίας για όλες τις ομάδες

Ο Αλκιβιάδης στη Σηστό, καθορισμός του τόπου των επιχειρήσεων

1. Να αναζητήσετε στη Βικιπαίδεια πληροφορίες για τη Σηστό και να κρατήσετε σημειώσεις που αφορούν τη γεωγραφική θέση της πόλης. Με τη βοήθεια του λογισμικού [Google Earth](#) να προσδιορίσετε τη γεωγραφική θέση της Σηστού. Να εισαγάγετε επισήμανση στον χάρτη, όπου θα τοποθετήσετε εικόνα του Αλκιβιάδη, και να μεταφέρετε τον χάρτη σε αρχείο Word.
2. Στον προηγούμενο χάρτη να επισημάνετε με διαφορετικά χρώματα τη θέση των Αθηναίων και του Λυσάνδρου.
3. Από τον ιστότοπο του Γενικού Επιτελείου Στρατού να κατεβάσετε το [αφιέρωμα](#) της Στρατιωτικής Επιθεώρησης στον Πελοποννησιακό πόλεμο. Αφού μελετήσετε όσα αναλυτικότερα περιγράφονται εκεί σχετικά με τη ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς και τις συμβουλές του Αλκιβιάδη προς τους Αθηναίους, να γράψετε ένα άρθρο 150 περίπου λέξεων με τίτλο: «Ο Αλκιβιάδης ως στρατηγός».

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3 – Κοινό Φύλλο Εργασίας για όλες τις ομάδες

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

[2.1.25] Αλκιβιάδης δὲ κατιδῶν ἐκ τῶν τειχῶν τοὺς μὲν Ἀθηναίους ἐν αἰγιαλῷ ὀρμοῦντας καὶ πρὸς οὐδεμιᾶ πόλει, τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ μετιόντας πεντεκαίδεκα σταδίους ἀπὸ τῶν νεῶν, τοὺς δὲ πολεμίους ἐν λιμένι καὶ πρὸς πόλει ἔχοντας πάντα, οὐκ ἐν καλῷ ἔφη αὐτοὺς ὀρμεῖν, ἀλλὰ μεθορμίσαι εἰς Σηστόν παρήνει πρὸς τε λιμένα καὶ πρὸς πόλιν·

[2.1.26] οὗ ὄντες ναυμαχήσετε, ἔφη, ὅταν βούλησθε. οἱ δὲ στρατηγοί, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος, ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν· αὐτοὶ γὰρ νῦν στρατηγεῖν, οὐκ ἐκεῖνον. καὶ ὁ μὲν ᾤχετο.

1. Να εντοπίσετε τις μετοχές στις παραγράφους και να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα:

ΜΕΤΟΧΗ	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ - ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ	ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

2. Αφού μελετήσετε τα σχετικά με την κατηγορηματική μετοχή που θα βρείτε [εδώ](#), να μεταγράψετε το κείμενο, αναλύοντας κάθε φορά τη μετοχή στην αντίστοιχη πρόταση και χρησιμοποιώντας διαφορετικό χρώμα και τύπο γραμματοσειράς.
3. Να μελετήσετε τα σχετικά με τον [πλάγιο λόγο κρίσεως](#) και [επιθυμίας](#) που θα βρείτε στον ιστότοπο της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα. Κατόπιν να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ.

4. Στο πλαίσιο της ομάδας σας να αναθέσετε ρόλους: ένας ρόλος του Αλκιβιάδη, ένας των αθηναίων στρατηγών και ένας των παρατηρητών της σκηνής. Κατόπιν να ετοιμάσετε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο, αναπαριστώντας τη σκηνή.
5. Στη βιβλιοθήκη του Περσέα θα βρείτε το έργο του ιστορικού Διόδωρου Σικελιώτη, από το οποίο θα διαβάσετε [το απόσπασμα 13.105](#) σε αγγλική μετάφραση. Στον ιστότοπο του Μικρού Απόπλου θα βρείτε το έργο «Βίοι Παράλληλοι» του Πλουτάρχου. Να εντοπίσετε [τον βίο του Αλκιβιάδη](#) και να μελετήσετε τις παραγράφους 36.4 – 37.2. Με τη βοήθεια της [Επιτομής του λεξικού Liddell & R. Scott](#) να προσπαθήσετε να τις μεταφράσετε. Τέλος, να καταγράψετε τις πληροφορίες που παρέχουν οι τρεις συγγραφείς στον παρακάτω πίνακα:

ΞΕΝΟΦΩΝ	ΔΙΟΔΩΡΟΣ ΣΙΚΕΛΙΩΤΗΣ	ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ

Οι παραπάνω συγγραφείς δίνουν ορισμένες από τις δικές τους εκτιμήσεις σχετικά με τα κίνητρα της δράσης των προσώπων.

6. Να υποθέσετε ότι είστε ο Αλκιβιάδης που γράφει τα απομνημονεύματά του και να εξηγήσετε σε ένα κείμενο 200 περίπου λέξεων γιατί συμβουλέψατε τους αθηναίους στρατηγούς.
7. Η ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς είχε για τους Αθηναίους τα γνωστά καταστροφικά αποτελέσματα. Να υποθέσετε ότι είστε ένας από τους αθηναίους στρατηγούς που απέρριψαν τις συμβουλές του Αλκιβιάδη και μετά τη συντριβή εξηγείτε στην Εκκλησία του Δήμου γιατί ενεργήσατε με αυτόν τον τρόπο.

8. Και στις δυο παραπάνω δραστηριότητες να λάβετε υπόψη σας στοιχεία από τη βιογραφία του Αλκιβιάδη που συντάξατε στο 1^ο Φύλλο Εργασίας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4 – Κοινό Φύλλο Εργασίας για όλες τις ομάδες

Μετά τη ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς

1. Ο Αλκιβιάδης παρατηρεί τη συντριβή του αθηναϊκού στόλου. Περιγράψτε την αντίδρασή του σε ευθύ λόγο στα νέα ελληνικά.
2. Στον ιστότοπο του Μικρού Απόπλου θα βρείτε τον [«Αλκιβιάδη»](#) από τους «Βίους Παραλλήλους» του Πλούταρχου. Να μελετήσετε τις παραγράφους 38.1-39.5 και να προσπαθήσετε να τις αποδώσετε μεταφραστικά. Λαμβάνοντας υπόψη όσα γράφει ο Πλούταρχος, να συντάξετε δύο παραγράφους, για να συμπληρωθεί η βιογραφία του Αλκιβιάδη και να αναρτηθεί ολοκληρωμένη στο ιστολόγιο του μαθήματος.
3. Να αναζητήσετε τις λέξεις: «φιλοτιμία»/ «φιλότιμος» και «φιλοδοξία»/ «φιλόδοξος» πρώτα στηνς [Επιτομής του λεξικού Liddell & R. Scott](#) (εναλλακτικά [στο λεξικό των Liddell-Scott](#) που θα βρείτε στη βιβλιοθήκη του Περσέα). Στη συνέχεια, αναζητήστε τις ίδιες λέξεις [στο λεξικό της κοινής νεοελληνικής](#) που θα βρείτε στην ιστοσελίδα της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα. Κατόπιν, να γράψετε τα ευρήματά σας σε πίνακα με δύο στήλες.
4. Από τον ιστότοπο της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα, να μελετήσετε τις παραγράφους [2.65.1- 2.65.13](#) των «Ιστοριών» του Θουκυδίδη, όπου ο ιστορικός σκιαγραφεί την προσωπικότητα του Περικλή. Να συγκρίνετε όσα ο ιστορικός γράφει για τον Περικλή με την εικόνα για τον Αλκιβιάδη που έχετε διαμορφώσει από τη μέχρι τώρα μελέτη σας σε ένα συνεχές κείμενο που δε θα ξεπερνάει τις 200 λέξεις και που θα δημοσιευθεί στο ιστολόγιο του μαθήματος με τίτλο: «Περικλής vs. Αλκιβιάδης».
5. Η ανθρώπινη συμπεριφορά αποτελεί αντικείμενο μελέτης της επιστήμης της Ψυχολογίας. Να αναζητήσετε στο διαδίκτυο το σχολικό βιβλίο της Ψυχολογίας Α΄ Λυκείου και να μελετήσετε τα κεφάλαια που αφορούν τα κίνητρα και τις θεωρίες ανάπτυξης της προσωπικότητας. Εναλλακτικά, μπορείτε να κάνετε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο, χρησιμοποιώντας τις

λέξεις/φράσεις-κλειδιά: *ανθρώπινη συμπεριφορά, κίνητρο, ψυχαναλυτικές θεωρίες, συμπεριφοριστικές θεωρίες, γνωστικές θεωρίες.* Αφού λάβετε υπόψη σας όσα διαβάσατε, να προσπαθήσετε να εξηγήσετε τη συμπεριφορά του Αλκιβιάδη σε όλη τη διαδρομή του ή κάποια στοιχεία των θεωριών αυτών σε ένα σύντομο άρθρο με τίτλο: «Αλκιβιάδης: ένα αίνιγμα».

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5 – Κοινό Φύλλο Εργασίας για όλες τις ομάδες

Στόχος μας είναι να δημιουργήσουμε ένα μικρό ψηφιακό κόμικ και να αποδώσουμε τη ζωή και τα έργα του Αλκιβιάδη. Μπορούμε να το αναρτήσουμε κατόπιν στο ιστολόγιο του μαθήματός μας. Θα χρησιμοποιήσουμε λογισμικό που διατίθεται ελεύθερα, αλλά απαιτεί μια εγγραφή και έναν λογαριασμό χρήστη (ρωτήστε για το λογαριασμό που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε). Προτείνουμε το [ComicStripCreator](#), το οποίο θα βρούμε, αν ανοίξουμε την υπερσύνδεση (προσοχή, δεν υποστηρίζει αρχαία ελληνικά, οπότε πρέπει να χρησιμοποιήσετε τη μετάφραση). Φυσικά, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε όποιο άλλο λογισμικό γνωρίζετε για εξοικονόμηση χρόνου (ενδεικτικά: [Toondoo](#) ή [Pixton](#)).

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το 1^ο Φύλλο Εργασίας, που σχετίζεται με την ανασύνθεση της βιογραφίας του Αλκιβιάδη, θα μπορούσε να δοθεί στους μαθητές με τη μορφή της *ιστοεξερεύνησης* “webquest”. Μπορούμε να ετοιμάσουμε την ιστοεξερεύνηση για τους μαθητές μας δια μέσου του [Zunal](#). Απαιτείται εγγραφή στον συγκεκριμένο ιστότοπο και εξοικείωση των μαθητών με τη φιλοσοφία της ιστοεξερεύνησης. Θεωρούμε την ιστοεξερεύνηση πιο πρόσφορη για μικρότερες τάξεις, η επιτυχία της, όμως, εξαρτάται πάντα από τον σχεδιασμό.

Το σενάριο θα μπορούσε να επεκταθεί και σε ένα δίμηνο Project με θέμα τον Αλκιβιάδη ως μυθιστορηματικό πρόσωπο, με σκοπό να ενισχύσει τη φιλαναγνωσία στο σχολείο. Ως κείμενα αναφοράς μπορούμε να προτείνουμε :

1. Άγγελου Σ. Βλάχου, «Ο κύριός μου Αλκιβιάδης».
2. Στίβεν Πρέσφιλντ, «Άνεμοι πολέμου».

Το τελικό προϊόν θα μπορούσε να είναι μια παρουσίαση του ενός ή και των δύο βιβλίων με δραματοποίηση σκηνών από αυτά. Επίσης, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και η ιστορική μονογραφία της ελληνίστριας J. de Romilly, «Αλκιβιάδης».

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το δεύτερο Φύλλο Εργασίας που χωριζόταν σε δύο φάσεις χωρίστηκε σε δύο Φύλλα (ένα για κάθε φάση) έτσι ο συνολικός αριθμός των Φύλλων αριθμήθηκε σε πέντε (5). Μικρές παρεμβάσεις έγιναν και στους υπερσυνδέσμους των Φύλλων Εργασίας με σημαντικότερη την προσθήκη της [Επιτομής του Μεγάλου Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας των H.G. Liddell & R. Scott](#).

Το σενάριο φαίνεται να απαιτεί πολύ από το σχολικό χρόνο για τη μελέτη ουσιαστικά δύο παραγράφων του αρχαίου κειμένου. Επίσης, απευθύνεται σε μαθητές με αυξημένες τεχνολογικές δεξιότητες, προκειμένου να αξιοποιηθεί ο διαθέσιμος χρόνος για την εκπόνηση των δραστηριοτήτων. Ωστόσο, δίνει σφαιρική και

ολοκληρωμένη εικόνα για τα γεγονότα και συμπληρώνει την προσωπογραφία του αθηναίου πολιτικού.

Κατά την εφαρμογή του το σενάριο κέντρισε το ενδιαφέρον των μαθητών και σε μεγάλο βαθμό ασχολήθηκαν ακόμα και οι μαθητές που συνήθως είναι σχετικά αδιάφοροι. Αυτό μάλλον σχετίζεται με την ποικιλία δραστηριοτήτων που προτείνονται, όπως το Google Earth σαν ψηφιακός πόρος ακόμα και στο μάθημα των αρχαίων ελληνικών, η δημιουργία κόμικ, η εναλλακτική ανά ομάδα προσέγγιση της ιστορίας του Αλκιβιάδη. Πετυχημένη ήταν η ενασχόληση όλων με διαφορετικές πτυχές πρόσληψης του αρχαίου κειμένου, έστω και σε μικρό βαθμό. Λιγότερο ενδιαφέρον έδειξαν οι μαθητές για τους προτεινόμενους πόρους πρόσληψης πληροφοριών, ίσως επειδή η δική τους έκφραση και δημιουργικότητα είναι αυτό που έχουν περισσότερο ανάγκη, τουλάχιστον αρχικά. Ίσως δηλαδή το *δομιστικό μοντέλο* δίνω/ προσφέρω και μετά ζητώ ως αποτέλεσμα δεν ελκύει τους μαθητές.

Ακόμα, αρκετοί μαθητές βρήκαν έδαφος για να αξιοποιήσουν τις δεξιότητες που έχουν στις Νέες Τεχνολογίες, έδειξαν επικοινωνιακή διάθεση και αξιοποίησαν ψηφιακά περιβάλλοντα, όπως το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και η εφαρμογή Dropbox για να καταθέσουν τις εργασίες τους. Υπήρχαν, βέβαια, και μαθητές που ζητούσαν βοήθεια, τόσο για τον προσανατολισμό τους στα ψηφιακά περιβάλλοντα, όσο και για το γνωστικό αντικείμενο. Επίσης, μετά την τρίτη ώρα εφαρμογής φάνηκε να υπάρχει κόπωση, κάτι που σχετίζεται με την ευρύτερη λειτουργία των σχολείων, -ας πούμε δεν είναι ιδανικότερη ώρα η έβδομη της Παρασκευής. Τέλος, και η αξιοποίηση των εργαστηρίων δεν είναι κάτι που γίνεται πάντα απρόσκοπτα, παρά την καλή διάθεση των συναδέρφων της πληροφορικής.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Macmillan, M. 2012. *Χρήση και κατάχρηση της ιστορίας*. Μτφρ. Μ. Καρδαμίτσα - Ψυχογιού. Αθήνα: Ινστιτούτο του Βιβλίου – Α. Καρδαμίτσα.

Romilly, J. de. 2007. *Αλκιβιάδης*. Μτφρ. Κατερίνα Μηλιαρέση – Αθηνά-Μπάμπη Αθανασίου. Αθήνα: Το Άστυ.

Τσάφος, Β. 2004. *Η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας και Γλώσσας. Για μια εναλλακτική μαθητεία στον αρχαίο κόσμο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.